

ЛІТЕРАТУРА

1. Завдання сокільського органу // *Сокільські вісти*. - Львів, 1928.-С. 2.
2. Мороз Ф. Про сокільство й фізичне виховання // *Сокільські вісти*. -Львів, 1930.-С.4.
3. Боберський І. Куди йти ? // *Сокільські вісти*. -Львів, 1935.-С.2.
4. Приходова М. Сокільське виховання і руханка жіноцтва // *Сокільські вісти*. -Львів, 1935.-С.1-2.
5. Благітка Я. Деякі завваги у тілесному вихованню жінок // *Сокільські вісти*. -Львів, 1931.-С.18.
6. Спорт як самоціль // *Сокільські вісти*. - Львів, 1936.-С.4.
7. Будзиновський А. Гігієна в рухівні // *Сокільські вісти*. -Львів, 1928.-С.13.

**THE PROBLEMS OF PHYSICAL EDUCATION
OF UKRAINIAN YOUTH FROM EAST HALYCHYNA
ON THE COLUMNS OF "SOKILSKI VISTY" (1928-1939)**

YAROSLAV BODNAR

*Ternopil State Pedagogical University
Named after V.Hnatyuk*

The magazine "Sokilski Visty" was published in September 1908. It was the intermediary between Ukrainian sokilstvo and other sport organizations. Many problems of young people's physical education were discussed on the pages of this magazine. Namely, the special features of physical education of girls and women, harmonic education of "spirit and body", the problems of sport and morality at the same time in spite of positive results there are negative moments of going in for sports under certain conditions.

**СПОРТИВНИЙ РУХ В СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНСЬКОЇ
ДІАСПОРИ США І КАНАДИ**

ЮРІЙ КОЗІЙ

Львівський державний інститут фізичної культури

До останнього часу чимало сторінок історії української фізичної культури залишаються маловідомими і недостатньо вивченими. Однією з таких науково-практично не досліджених є історія спортивного руху в середовищі української діаспори.

В умовах незалежності, коли відкрився доступ до раніше закритих джерел інформації, коли розширилися можливості міжнародних контактів, в Україні з подивом сприймаються повідомлення про організоване та змістовне спортивне життя української діаспори США, Канади, Австралії, ряду європейських країн.

Зауважимо, існування організованого спортивного життя українців цілої низки країн Європи, Північної та Латинської Америки, Австралії є справді феноменом у світовій культурі та світовому спорті. Чимало народів мають свої діаспори у світі, проте жодного подібного прикладу не спостерігається.

Активні заходи спортивної громадськості української діаспори у справі налагодження контактів з офіційними структурами в Україні, сприяння, а також фінансова й організаційна допомога спортсменам України, особливо олімпійським збірним, актуалізують особливості розвитку спортивного руху в середовищі української діаспори.

У науковому плані аспекти українського спортивного руху за межами України малодосліджені. Вітчизняних праць з цієї проблематики не має. Існують маловідомі в Україні збірки, альманахи, видані в зарубіжних країнах, які потребують свого відкриття й осмислення українським читачем.

Отже, проблема висвітлення історії спортивного руху української діаспори, яка жертвенно і безкорисно, на протязі років, трудиться для добра і слави українського спорту у цілому світі, сьогодні є досить актуальною.

Наше дослідження є однією з перших спроб вивчення та узагальнення спортивного руху в українській діаспорі.

Мета нашого дослідження зібрати, узагальнити і проаналізувати відомості про розвиток українського спорту за межами українських земель, зокрема в українській діаспорі США і Канади.

Завданнями нашого дослідження є:

1. Виявити передумови виникнення українського спортивного руху за межами українських земель, зокрема в Північній Америці.
2. Визначити географію поширення українських спортивних товариств та визначити форми, методи та зміст діяльності цих товариств в США і Канаді.
3. Дослідити організаційні основи розвитку українського спортивного руху в США і Канаді.

4. Проаналізувати діяльність видатних осіб в історії розвитку спортивного руху української діаспори США і Канади.

5. Узагальнити роль і значення західної спортивної української діаспори у становленні сучасного олімпійського руху в Україні.

Дане дослідження ґрунтується на комплексному підході до вивчення джерельної бази. В ході роботи проаналізовано спеціальну літературу наукових бібліотек України.

Завдячуючи допомозі представників українських спортивних товариств з Торонто(Канада) та Ньюарку(США), проаналізовано архівні документи українських книгозбірень і народних домів Канади та США.

Опрацьовано приватні архівні матеріали лідерів та учасників спортивного руху в українській діаспорі Зах. Німеччини, США, Канади, Австралії: Олега Лисяка, Мирослава Велигорського, Омеляна Бучацького. Здійснено інтерв'ювання керівників та організаторів спортивного життя українців у діаспорі під час їхнього перебування у Львові та Києві.

Проаналізовані звіти діяльності Української Спортової Централі Америки та Канади, УСВТ "Чорноморська Січ" (Ньюарк, США), СТ "Україна" (Торонто, Канада).

Використано також матеріали допоміжних історичних наук - геральдики, сфрагістики, нумізматики та філателії.

Теоретична та методологічна основа дослідження базується на логіко-філософському аналізі, узагальненні суспільної практики та пізнавальної діяльності людини, що дозволяє досить точно відтворити модель реального процесу, подій та явищ, що відбувалися у минулому.

• Передумовою зародження та розвитку спортивного руху в середовищі української діаспори США і Канади був "січовий" спортивний рух першої половини ХХ ст. Перші українські спортивні гуртки тут утворилися у 1916 році завдяки організації "Січ"(заснованій вихідцями з Галичини у 1915р.) Цілі і завдання "січового" активу базувалися на ідейному підґрунті, а саме:

- * об'єднати всіх українців без різниці віровизнання чи політичних переконань;
- * поширювати і поглиблювати національну свідомість серед свого членства;
- * розвивати фізичну культуру і спорт;
- * проводити культурно-освітню роботу.

За період 1916-1940рр. товариство "Січ" налічувало біля 60-ти осередків, в яких займалося понад 7 тис.членів. "Січовики" займалися такими видами спорту, як: баскетбол, легка атлетика, плавання, бейсбол, софтбол і керлінг. Активні осередки "Січей" дали поштовх залученню української молоді до занять спортом. Ряд "січових" команд крім виступів у змаганнях незалежних українських ліг, виступали в регіональних американських лігах(бейсболу, софтболу, керлінгу). У 1936 році в м.Філадельфія відбулася перша Українська Спортивна Олімпіада, участь в якій взяло понад 150 спортсменів з 14-ти українських спортивних осередків.

Друга світова війна перервала активність українських спортивних осередків. Нового динамізму набрала ця активність у 1947-1955 роках в звязку з приїздом нової хвилі української еміграції з Європи.

• Нами було проаналізовано географію функціонування українських спортивних товариств в США і Канаді. Наш аналіз показав, що регіони поширення українських спортивних товариств відповідають загальній тенденції поселення українців у Північній Америці.

Організована українська спортивна діаспора у США і Канаді функціонує вже впродовж півстоліття. Тут з початку ХХ століття та особливо з другої хвилі еміграції утворилися перші спортивні товариства. Серед найбільших товариств слід виділити: УСВТ "Чорноморська Січ" (Ньюарк, США), УСО "Тризуб" (Філадельфія, США), УСК (Нью-Йорк,США), КЛК (Нью-Йорк,США), "Черник" (Детройт,США), СТ "Україна" (Торонто, Канада), історія яких продовжується і до сьогоднішнього дня. Вважаємо, що політика української держави стосовно українських спортивних товариств, повинна бути звернена в бік реальної допомоги цим товариствам: фінансової, методичної, кадрової і моральної.

Нами було також проаналізовано основні тенденції у поширенні окремих видів спорту.

• В середовищі західної української діаспори культивувалися традиційні для європейської культури види спорту (футбол, волейбол, шахи та ін.), та характерні для національної культури країни поселення (бейсбол, гольф, регбі, американський футбол, крикет, керлінг). Найбільших успіхів українці досягли у європейському футболі, шахах, плаванні і хокеї.

• Серед українців діаспори впродовж років окреслилася певна структура проведення спортивних змагань та система виховної роботи(табори, вишколи і т.п.). Основними формами проведення спортивно-масових заходів українців США і Канади є:

- щорічні першості з видів спорту;
- спортові ігрища молоді;
- "вільні олімпіади";
- "українські олімпіади";
- вишкільні школи;
- літні табори;
- пластові вишкільно-виховні табори.

Особливу увагу в українській діаспорі США і Канади звертають на проблему виховання національно свідомої та фізично загартованої молоді. Саме з 1972 р., щорічно, проводяться *Українські Спортові Ігрища Молоді*, участь в яких беруть сотні юнаків і дівчат віком від 12 до 18 років зі спортивно-молодіжних товариств і організацій української діаспори США і Канади. Серед української молоді в діаспорі ці змагання вважаються, як "Українська Юнацька Олімпіада".

Основними завданнями Ігрищ, разом із підвищенням фізичного гарту і спортивної майстерності, є:

- ⇒ розвивати фізичне виховання серед української молоді
- ⇒ збереження української молоді від негативного впливу оточуючого середовища
- ⇒ пробудження у молоді прикмет національної ідентичності
- ⇒ збагачення духовного потенціалу молоді
- ⇒ змагатися за найвищі результати для добра українського народу
- ⇒ сприяти зближенню української молоді та різних організацій

На нашу думку, Українські Спортові Ігрища Молоді займають одне з цільних місць в низці спортивно-масових заходів української діаспори США і Канади.

Одним із основних завдань діяльності усіх українських спортивних товариств, крім спортивної та оздоровчо-масової була виховна робота та зовнішньо-політична місія.

• Головною структурою організованого українського спортивного руху в США і Канаді є утворена в 1955 р. Українська Спортова Центральна Америка і Канади (УСЦАК). Впродовж історії своєї діяльності УСЦАК об'єднувала від 40 (1960р.) до 19(1999р.) українських спортивних товариств двох країн - США і Канади.

Розвитком спортивного руху в середовищі західної української діаспори опікувалася також Спортова Комісія Світового Конгресу Вільних Українців.

Для представництва України в міжнародному олімпійському русі діяли Український Олімпійський Комітет, НОК в екзилі, олімпійські комісії, Комітет сприяння НОК України.

Діяльність усіх товариств, в т.ч., об'єднаних в УСЦАК відбувалась виключно на громадських засадах без державної фінансової підтримки. Така форма організації діяльності, а також політична ситуація бездержавності України, сприяла активному розвитку самодіяльних форм, жертвності та активності у спортивно-масовій роботі.

• Активний розвиток українських спортивних товариств в середовищі західної української діаспори висунув велику кількість видатних постатей в історії українського культурного, громадсько-політичного та спортивного життя. Разом з тим, чимало з них посідали неабияке місце у розвитку країн їхнього поселення. Серед цих, до останнього часу маловідомих, або забутих імен ми виділяємо такі категорії: видатні спортсмени (рівня етнічних команд та національних збірних країн поселення); тренери, судді, організатори і керівники українського спортивного руху західної діаспори.

До цієї когорти видатних імен відносяться: Олександр Скоцень, Зенон Снилик, Орест Попович, Павло Пінкевич, Омелян Бучацький, Євген Оришин, брати Чижовичі, Іван Красник, Мирон Стебельський, Стах Габа та інші.

Кожна з таких постатей заслуговує окремого наукового дослідження і ознайомлення з їх життєвим і творчим шляхом широкої української громадськості.

Потребують введення до сучасного науково-інформаційного обігу в Україні книги спогадів видатних діячів українського спорту діаспори та інша довідникова, енциклопедична література.

• Західна українська спортивна діаспора відіграла суттєву роль у становленні сучасного спортивного руху в Україні та входженню нашої держави на міжнародну спортивну та олімпійську арену.

З проголошенням НОК України УСЦАК та інші структури українського діаспорного спорту відразу налагодили тісну співпрацю з керівниками українського спорту. Україна відчула суттєву фінансову допомогу, допомогу у медичному і матеріально-технічному забезпеченні національних збірних команд, волонтерську та моральну підтримку на міжнародних змаганнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Твардовський О. На олімпійських хвилях : Довідник УСЦАК.- Ньюарк, 1997.- С. 59- 68
2. Твардовський О. Український спорт в ЗСА // Наш Спорт / Упоряд. О.Твардовський.- Ньюарк, 1998.- С.8-10
3. Альманах РФК (1945 - 48).- Мюнхен : Молоде Життя, 1951.- С. 95-107
4. Українська Олімпіада і Здвиг Молоді 1988 року в Філадельфії.- Філадельфія, Пенсильванія, 1988.- С. 23-26, С. 37- 42, С. 50-52
5. Спортовий клич / Упоряд. О.Твардовський.- Ньюарк, 1983.- 48 с.
6. Борецький М. Українська Спортова Олімпіада в Філадельфії.- Філадельфія : Український Олімпійський Комітет (УОК), 1989.- С. 3-4
7. Історія української еміграції. – К.: Вища школа, 1997. - 225 с.